

*Hervormd predikant was een van de oprichters
van Protestants Nederland*

FREDERIK JOHAN KROP: STRIJDER VOOR GELOOFSVRIJHEID IN NEDERLAND EN RUSLAND

Op 5 april 1923 werd in het wijkgebouw Geloof en vrijheid van de hervormde gemeente van Rotterdam de Vereniging Protestants Nederland opgericht. Eén van de oprichters van de Vereniging, dr. Frederik Johan Krop (1875-1945), was hervormd predikant in de Rotterdamse gemeente.

Frederik Johan Krop. Beeld: Stadsarchief Rotterdam

Het wijkgebouw, op loopafstand van de pastorie, fungeerde als knooppunt in zijn antikatholieke en anticommunistische campagnes tussen 1920 en 1942. Vele malen hield Krop redevoeringen in het wijkgebouw om zijn achterban te informeren over het kwaad van het katholicisme en communisme en om hen de positieve idealen van zijn conservatief-christelijk denken bij te brengen. De naam van het wijkgebouw, ook in gebruik als naam van het maandblad van de

Rotterdamse mannenvereniging *Gij zijt allen broeders*, reflecteerde zijn denken over het christendom in de twintigste eeuw.

Van modern student tot orthodox predikant

Frederik Johan Krop werd in 1875 geboren in Amsterdam als de zoon van bouwkundige Frederik Johan Krop sr. en Catharina Elizabeth Westenberg. In zijn jeugd overleed zijn moeder al vroeg, zijn vader drukte echter een stevig stempel op de opleiding van zijn zoon. Krop sr. behoorde kerkelijk vanwege de Franse afstamming van de familie tot de Waalse gemeenten, maar had vele contacten in vrij-evangelische kringen. Toen zijn zoon zich ontwikkelde tot modern theoloog, mede door zijn studie in Parijs, had Krop sr. daartegen sterke bezwaren.

Frederik Johan Krop jr. maakte echter een bijzondere ontwikkeling door. Hij werd in 1899 assistent-predikant in de liberale Waalse gemeente van Den Bosch. In 1902 maakte hij een opmerkelijke stap en werd hij predikant in de gematigd liberale hervormde gemeente van Franeker. In 1904 vertrok hij weer naar Zwolle, waar hij een wending doormaakte richting de orthodoxie. Hij werd rond 1906 lid van de Confessionele Vereniging, wat leidde tot grote spanningen in zijn gemeente. In 1912 vertrok hij naar Rotterdam, waar hij orthodox predikant werd in de hervormde kerk. In 1906 publiceerde Krop zijn eerste

antikatholieke brochure *Waarom bestrijden wij Rome?* In deze brochure richtte hij zich op “de breede schare van gematigde Protestanten” die volgens hem onkundig waren over het gevaar van Rome voor het vrije Nederland. Hij riep protestanten van alle kerkgenootschappen op om het katholicisme, haar “vormendienst”, “huichelarij” en “ontkenning van Christus’ gezag” te bestrijden. Deze brochure markeerde de start van een reeks antikatholieke publicaties. Hierbinnen past zijn inzet voor de Vereniging Protestants Nederland waarvan hij in 1923 een van de oprichters was en waarvoor hij diverse artikelen schreef in *De Klok*.

“Tegen de verroomsching van Nederland”

Vanaf november 1920 werd de door Krop opgerichte Rotterdamse mannenvereniging *Gij zijt allen broeders* van groot belang in zijn antikatholicisme. De grondslag van deze vereniging was “het Evangelie van Jezus Christus naar de Heilige Schriften”. Het morele doel was “de toepassing der beginselen des Evangelies op elk levensterrein”. Dit doel werd bereikt door het organiseren van avondmeetings in wijkgebouw *Geloof en vrijheid* over godsdienstige, kerkelijke, zedelijke en maatschappelijke onderwerpen. Daarnaast

Krop houdt een toespraak op de tentoonstelling tegen het communisme. Op de achtergrond zijn Nederlandse vlaggen en antireligieuze spotprenten uit Russische kranten te zien.

Beeld: Archief F.J. Krop, HDC Amsterdam

beheerde de vereniging een bibliotheek, gaf het een maandblad, *Geloof en vrijheid*, uit en publiceerde het tal van brochures.

In een herdenkingsrede in 1921 zette Krop zijn doelen uiteen. Op politiek vlak uitte zijn denken zich door een sterke nadruk op gezagsgetrouwheid en de rol van het protestantisme in de Nederlandse geschiedenis. Krop hield zich afzijdig van partijpolitiek, maar richtte zich sterk op het gereformeerde element in de Nederlandse politiek. Hij stond echter kritisch tegenover de SGP en HGSP. In de herdenkingsrede voor zijn mannenvereniging verwoordde hij dit als volgt:

“Onze vereeniging staat buiten elken stembusstrijd, onafhankelijk van elke partij als zoodanig, zoowel op kerkelijk als op staatkundig gebied; zij wil den nadruk leggen op hetgeen vereenigt; zij brengt te saam, in broederlijke gezindheid, wat op menig punt uiteengaat, en al onze mannen broeders gaan prat, als echte zonen der Reformatie, op hun zelfstandig denken en handelen.”

De troon van Oranje, die op haar beurt onderworpen was aan God Zelf, was voor Krop het morele anker van de Nederlandse samenleving. Als vrije Nederlanders steunden de leden van de mannenvereniging het gezag, zo betoogde Krop in zijn rede. Hij bekritiseerde met dit standpunt katholieke en communistische Nederlanders, die volgens hem ofwel in Rome hun gezagsdrager zagen ofwel handelden naar de wensen van Moskou:

“Wij niet aldus. Wij ontvangen het wachtwoord noch van Moskou, noch van Rome. Niet van over, maar van boven de bergen wordt ons

onze gedragslijn aangegeven. Uit persoonlijke overtuiging steunen wij het gezag, scharen wij ons om den Troon van Oranje. Niemand zal ons van dat standpunt doen wijken. Geen besluit of decreet van paus, tyran of internationale zal hierin eenige verandering kunnen brengen.”

Krop beriep zich in dit verband op Willem de Zwijger, die in de naam van Christus de strijd aanbod met de militaire en religieuze macht van Spanje. De vrijheid van Nederland was daarom voor Krop onlosmakelijk verbonden met het protestantisme. In de herdenkingsrede komen de twee centrale vijandbeelden van Krop en zijn vereniging naar voren: het rooms-katholicisme en het communisme.

“De ziel van het Nederlands anticommunisme”

Rond 1929 kwam Krop voor het eerst in aanraking met internationale hulpacties ter ondersteuning van vervolgd christenen in de Sovjet-Unie. Door zijn veelvuldige ontmoetingen met andere opinie-leiders ontwikkelde hij zich tot een centrale spil in het Nederlandse anticommunistische netwerk. Vanuit internationale organisaties werd Krop gezien als dappere strijder voor de waarheid, die de christen-

De vrijheid van Nederland was daarom voor Krop onlosmakelijk verbonden met het protestantisme.

heid in West-Europa waarschuwde voor het vernietigende gevaar van het godloze communisme.

Met zijn Rotterdamse mannenvereniging en de later opgerichte vereniging *Godsdienst, Gezin, Gezag* streed Krop tegen de invloed van het communisme. Deze verenigingen passen in een bredere antidemocratische, nationalistische conservatieve beweging in het Nederland van de jaren 1930 in de rechtervleugel van het protestantisme. Zij voelden heel sterk het gebrek aan nationaal bewustzijn en de angst voor een anticommunistische machtsovername. De NSB was eveneens een representant van deze stroming.

Van 1929 tot 1942 ontplooidde Krop diverse activiteiten tegen het communisme. In 1930 belegde hij, in navolging van organisaties in Londen en Geneve, te Rotterdam massale protestvergaderingen tegen de vervolging van christenen in de Sovjet-Unie. Opvallend is dat in zijn verzet tegen het communisme zijn protest tegen het catholicisme verminderde: Krop werkte zelfs samen met katholieke opinie-leiders in zijn strijd tegen Moskou. Op de eerste protestvergadering namen de aanwezigen een motie aan die was opgesteld door Krop. De aanhef luidde:

“Wij allen, die hier vergaderd zijn als belijders van de Almachtigen

God, Schepper des hemels en der aarde, teekenen met groote kracht protest aan tegen de wreede stelselmatige en aanhoudende vervolging, waaronder onze mede-geloovigen in Rusland bloot staan.”

In de jaren daarna onderhield Krop regelmatig briefcontact met Russische christenen waarvan hij delen in zijn brochures en bladen publiceerde. Met name het werk van de Duits-lutherse predikant Oskar Schabert nam hierin een grote plaats in. Schabert had in 1924 de *Baltische Russlandarbeit* opgericht, een organisatie waarmee hij, gesteund door Duitse kerken, hulp verleende aan christenen in Rusland, voornamelijk lutherse groepen met een Duitse achtergrond. Schabert stond nauw in contact met Krop en bezocht meermalen Nederland, waar hij in wijkgebouw *Geloof en vrijheid* lezingen hield voor het Nederlandse publiek.

Tussen 1931 en 1934 hield Krop iedere maand een radiolezing voor de NCRV. Hiermee bereikte zijn scherpe afkeuring van het communisme een breed publiek. Nadat deze lezingen door politieke ontwikkelingen werden stopgezet zette Krop een reizende tentoonstelling op. Met een serie foto's, voorwerpen en verhalen over de christenvervolging in de Sovjet-Unie reisde Krop en een groep vrijwilligers door Nederland.

Tussen 1935 en 1940 exposeerde Krop 36 keer in Rotterdam, Den Haag, Assen, Ede, Utrecht, Kampen en diverse andere steden. In de avonden spraken buitenlandse sprekers, zoals Oskar Schabert. Tijdens deze activiteiten verzamelde Krop geld voor Schaberts hulpacties voor vervolgte christenen in

Met een serie foto's, voorwerpen en verhalen over de christenvervolging in de Sovjet-Unie reisde Krop en een groep vrijwilligers door Nederland.

Rusland. Opmerkelijk is dat Krop de confrontatie niet schuwt: hij laat zijn bezoekers bijvoorbeeld foto's zien van een 'mensenhuid door de communistische beulen afgestroopt in een martelkamer'.

Conclusie

Geloof en vrijheid. De naam van het Rotterdamse wijkgebouw en het maandblad van de mannenvereniging weerspiegelden de twee kenmerkende begrippen in het antikatholieke en anticommunistische denken van F.J. Krop. Krop zag zichzelf als 'van top tot teen een wapen', strijdend tegen katholicisme en communisme die in zijn ogen een bedreiging vormden voor de geloofsvrijheid in Nederland en Europa. Tussen 1906 en 1929 probeerde hij Nederland te bevrijden van de macht van de katholieke kerk. De geschiedenis van Nederland fungeerde voor hem als sterk argument voor deze positie: zoals Willem van Oranje de Lage Landen bevrijdde van de Spaanse overheersing wilde hij Nederland bevrijden van de invloed van Rome.

Tussen 1930 en zijn dood in 1945 streed hij tegen een andere vijand: het atheïstische communistische regime in Rusland. Dit communisme was een sterke antichristelijke macht die in Krops visie christe-

nen onderling moest verbinden in verzet, óver grenzen van confessie of partij. Dit religieus gemotiveerde anticommunisme zou uiteindelijk tragisch ten onder gaan in de Tweede Wereldoorlog, nadat het Duitse christendom te zeer verknoot raakte met het eveneens anticommunistische naziregime.

Koos-jan de Jager MA is promovendus aan de Vrije Universiteit Amsterdam. Dit artikel is gebaseerd op zijn scriptie voor de onderzoeksmaster geschiedenis die hij in 2018 afrondde.